GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe ½ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2½ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXV.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tax'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 80. Brasiovu 26|14 Octobre **1872.**

MONARCHI'A AUSTRO-UNGARICA.

Transilvani'a.

Distinctiune si recunoscientia!

Excellenti'a Sa Domnulu **Ladislau Vasiliu Popu,** Consiliariu actuale intimu de statu alu Maiestatei Sale imperatesci si presiedinte la curtea suprema judeciaria din Pest'a, fiendu inca la anulu 1863 condecoratu cu ordinea, „Coróna de feru“ cl. II, in poterea statuteloru ordin. acestuia, fú acum distinsu de Maiest. Sa imperatulu cu conferirea rangului de „Baronu“. „Fed.“ dice, ca propunerea nu s'a facutu prin ministeriulu ungurescu, deacea diurnalele of. din Buda-Pesta au reprodusu scirea numai dupa publicarea of. in diariulu imperatescu „Wiener Zeitung“. Diplom'a inmanuata e exarata in luxu si elegantia. Intre insemnele eraldice se afla 7 colnici, „Osten“ dice, ca ai Ardealului, si deasupra loru una acera (aquila) séu vulturu cu crucea in rostru.

Asteptamu una descriere fidela, pentruca, cu tóte ca chiaru si Verbótzi dice: „Nobilis ille sit, sua quem virtus nobilitat“, totu-si vedemu, ca in Austro-Ungaria de ranguri suntu legate si influintie mai cu valóre, nefiendu inca nivelate classele societatii; si natiunea romana din Transilvani'a a trebuitu se sufere ignorare in drepturile sale politice nationali, tocma pentruca in remnulu mai multu aristrocraticu erá lipsita de ómeni mai multi cu influintia valorósa, cari se lupte in fruntea natiunei, cum luptara contii si baronii maghiariloru cu Primatele loru in frunte neperterritu si neschimbatu in lupta. Romanii au in Bucovin'a 3 baroni Mustatia, Petrino si Vassilco, esti doi renumiti nationalisti si din luptele dietei bucovinene; Eudoxiu Hurmuzaki, fora eredi. In Ungari'a avemu acuma numai pe Exc. S'a d. metropolitu br. Siaguna, si br. Nopcea cá magistru supremu de curte, lunga Maiest. Sa imperatésa, dela cari am asteptatu si asteptamu, cá in societate cu Excel Sa d. br. Ladislau Vasiliu Popu se-si intrepuna toti tóta influinti'a la curte, pentrucá — si preste capetele impetritiloru — natiunea romana se devina restatorita in drepturile ei politice nationali si inainte de tóte se i se adjudece dreptulu nedisputabilu de a i se deschide si ei unu palladiu de cultura nationale, una universitate si scóle agronomice-economice, industriali, tehnice, pedagogice de ambe sexe, celu pucinu pe cate au si maghiarii in limb'a loru in Transilvani'a, pentruca starea de adi, ignoratória cu totulu de cultur'a nationale romana, trebue se i remusce si pre Excel. Sale in aduncuiu consciintii, ca au suptu lapte dela peptu romanu, pentru care suntu deobligati a -si intrepune tóta influinti'a, cá se fia asemene stimatu si romanulu.

— Noi, cei ce cunoscemu rarulu devotamentu alu Excelentului nostru barbatu distinsu catra binele si prosperitatea natiunei romane, tocma in diu'a de adi, in 26 Oct., aniversari'a neuitatei dile, candu in 1863 sacr'a drépta a Maiest. Sale imper. si M. Principe alu Transilvaniei a binevoitu a sanctioná perfect'a egalitate de drepturi politico nationale pentru natiunea romana din Ardealu, la care opu au luptatu multu si in mare parte si Excel. Sa noulu d. baronu, simtimu una detorintia de fiésca si omagiale multiamita pentru innalt'a recunoscientia, cu care Maiest. Sa, cu distinctiunea multu pretiutului nostru barbatu, a binevoitu a ne mai tramite una radia de sperantia, ca elementulu romanu la curtea inaltimei sale inca totu mai are reminiscentiele parintesci de nedeslipit'a credentia si lealitate, care va sucresce in mesur'a prefinaltei aprecidri!

Ér' Excelentiei Sale ei uramu viatia indelungata, sciindu si fiindu convinsi, ca o va folosi pentru binele natiunei sale si a statului, cá mare patriotu si romanu devotatu; eara familiei si erediloru le optamu acea fericire, de care se bucura acum capulu loru, in conscienti'a s'a, ca luptandu si pentru binele natiunii in orce impregiurari cu nedeslipita fidelitate, afla si adi recunoscienti'a cea mai cordiale in generalea bucuria a romaniloru, inaintea carora e atatu de stimatu!

Patru si trei-spre-diece Oct. 1872

serbatu in Naseudu.

(Capetu din nr. tr.)

Reverendisime Dle Vicariu, presiedinte alu comitetului scolasticu!

Candu junimea studiós'a dela scólele romane din Naseudu vene acum'a a diecea óra cu capetele descoperite intre cantari si imnuri, inaintea acestui edificiu, carele cuprende in sene pre Reverendisima D-Vóstra, presiedintele acelei prea Venerabili corporatiuni granitiaresci, care se numesce: „Comitetulu administratoriu de fondurile scolastice granitiaresci din districtulu Naseudului“ — spre a-si manifestá a diecea óra atatu acelei Venerabili corporatiuni catu si Reverendisimei D-Vóstre capulu aceleia, si prin acestia insusi fundatoriloru institutelorru de invetiamentu din Naseudu, in simtiulu de reverentia, pietate si gratitudine ce-lu nutrimu in anemele nóstre catra aceliasi, — nu potemu se nu ne aducemu amente de genesea acestei Venerabili corporatiuni si de toti prea Venerabilii membri ali aceleia dela inceputu pana in presente.

Precum Rom'a, vechi'a nóstra mama, din pucine bracia, inse agere, crescú in modu inmensu prin virtute si dereptate cá si grauncielu de mustariu din S. scriptura in arbore grandiosu, — asiá se fondá si crescú si acésta venerabila corporatiune. —

Incatu ne este nóue cunoscutu, pre tempulu acel'a, candu póte altii nece nu visá de recastigarea aceloru midiulóce, din cari adi se sustienu scólele din Naseudu, Ddieu ne desteptá vr'o cati-va barbati cu fortia spirituale catonica, din cari unulu: fericitulu Basiliu Nascu repausá in Domnulu, si a carui memoria fia neuitata, — ér' celialti, pe cari suntemu fericiti ali vedé in viétia, modesti'a nu ne permite se-i numimu, sciendu-i si asiá prea bene, — cari au veghiatu cu ochi de argu preste totu cursulu lucruriloru respective, pana candu sub presidiulu Rdss. D. Vicariu: Macedonu Popu, adi prepositu alu Capitlului din Gerl'a, se puse fundamentu stabile la acésta corporatiune venerabile, care apoi cu resolutiune si taria de spiritu romanu a produsu pana in presente acele efecte, de cari nu póte se nu se bucure din anema totu natiulu romanu si omu benesemtitoriu, si cari-i maresca pusetiunea-i demna inaintea lumei civilisate. —

Mari virtuti a desvoltatu dela inceputu si pana in presente acésta Venerabile corporatiune, intre greutati immense, si cene ar' cutedié a negá acést'a acel'a nu s'ar'a mai poté numí omu iubitoriu de dreptate si virtute. —

Dereptu care nu ve veti mirá Rssime, déca condusi de semtiulu de gratitudine si recunoscientia, comendate nóue in scóla de magistrii nostri, in considerarea meriteloru si nespuseloru fatigia puse pentru scóle de acésta Venerabile corporatiune in frunte cu Rssm. D-Vóstra, — venimu si acum'a a diecea óra, nu din formalitate, ci din anema miscati, in presér'a dilei onomastece a gloriosului Domnitoriu Francisco Iosefu I, — de a aduce Rssm. D-Vóstre si prin D-Vóstra acelei Venerabili corporatiuni si fundatoriloru cele mai adunci multiumite si apretiuiri, urandu dela Domnulu tariei si alu poterei, cá braciulu lui prea potente se umbreze totu deun'a preste mentile membriloru corporatiunei Venerabili, cá condusi totu cá si pana acum'a de acel'asi spiritu patrioticu, se-si inderepte si de aci incolo cu aceeasi taria de ferru lucrarile salutari si spre mai departea inmultire si prosperare a institutelorru de invetiamentu si crescere romane in districtulu Naseudului, si dicundu din anema noi odraslele tenere ale aceloru institute, atatu membriloru acelei Venerabile corporatiuni catu si Rdssimei D-Vóstre unu de trei ori „se traiésca“! la multi ani spre marirea gloriei gentei romane. (!!!)

La care respunde Rdss. d. Vicariu multiamindu junimei pentru semtiulu de recunoscientia aretatu catra comitetulu scolasticu, aducundule amente, ca grati'a Maiestatiei si sacrificiale cele enorme ale locuitoriloru din districtu, si ustenelele comitetului, i provoca la activitate neintrerupta. —

Dupa acestea intre urari „se traiésca dlu presiedinte alu comitetului“ intorcundusse junimea studiósa la gimnasiu dupa unele piese esecutate, se departá la ale sale. —

In 4 Oct. la 9 óre fú s. liturgia pontificandu Rdss. D. vicariu: Gr. Moisilu si profesorii preuti; si asistandu tóte corporatiunile din Naseudu, dupa care in sal'a gimnasiale rosti directorele gimnasiale Dr. Ioane M. Lazaru unu discursu acomodatu „despre insemnetatea scientieloru in genere si in specie a filosofiei,“ indemnandu si provocandu junimea la imbraciosiarea catu de caldurósa a scientieloru, déca vrè cá natiunea romana inca se aiba ceva pondu in concertulu natiuniloru pamentului. —

Urmara apoi declamarile esecutate de studentii gimnasiali, a unoru bucati alese din clasicii limbeloru propuse in gimnasiu; la cari publiculu aratá placere. —

In urma la multiumit'a data de directorele gimn. tuturoru participantiloru la acést'a festivitate, respunde Rdss. d. Vicariu multiamindu corului profesorale pentru energi'a aretata pana acum'a in crescerea si instruirea junimei, si imbarbatandu junimea la imbracisiarea scientieloru, le áduce a mente se nu-si uite si de mam'a loru natiunea romana intre ori si ce impregiurari. —

Sér'a a fostu unu balu frumosu, si venitulu curatu s'a destinatu pentru scolarii meseri in casu de morbu. —

Astufeliu s'a terminatu dlu'a de 4 Octobre. —

Memori'a fericitului Ioane Marianu.

Altu momentu insemnatu, raru si de multu doritu se celebrá in 12 Octobre a. c. in Naseudu, adeca: „desvelirea si sentirea monumentului dedicatu de amici nemoritoriului fostu Vicariu si director alu scóleloru presente din districtulu Naseudului Ioane Marianu.“

Conformu programei statorite de comitetulu Marianu sub presidiulu M. S. D. Ioachimu Muresianu, la 9 óre tóte corporatiunile din Naseudu impreuna cu junimea studiósa asistara la s. liturgia celebrata de R. d. d. Vicariu Gregoriu Moisilu si mai multi preoti din locu si giuru; dupa care procesiunea impreuna cu junimea studiósa, corporatiunile respective si una multime de poporu (erá in marturia) intre sunetele campaneloru si cantariloru bisericesci se suira cu totii pre cemeteriulu numitu comora, la loculu mormentului lui Marianu, unde este locatu monumentulu. —

Aci d. profesoru gimn. Maximu Popu in una cuventare bine nemerita desvolta publicului insemnatatea momentului si caracteristicele principali din vietí'a lui Ioane Marianu consideratu cá preutu, vicariu si omu de scola, — invitandu pre toti amicii si cari pretiuescu prestatiunile lui Marianu, se asiste cu pietate aduncа la santirea monumentului acelui'a.

Aci vediui ochii amiciloru lui Marianu pleni de lacrimi! —

Si cu acést'a desvelinduse monumentulu celu frumosu, Rds. d. Vicariu Gregoriu Moisilu impreuna cu preutii cocelebranti indeplenesce dupa prescriptele bisericesci santirea monumentului si rogatiunile inmormentarei; multiumindu in termini alesi publicului si amiciloru pentru ostenel'a pusa si onorea data lui Ioane Marianu, si urandu cá geniulu acelui'a se nu piera nece candu din sufletulu locuitoriloru districtului Naseudu, cá asiá se póta figurá cá fii ai unei natiuni luminate, dupa cum a voitu fericitulu Ioane Marianu se fia fii districtului Naseudu, si natiunea romana. (!!!)

Si cu acestea intorcunduse procesiunea la beserec'a catedrale in ordenea de mai susu intre sunetulu campaneloru si intre cantari, se termina acésta fastivitate rara, alesu si de multu dorita. —

Speramu ca comitetulu Marianu, carele dupa mai multe greutati a efectuitu aceea ce au doritu amicii si oferitorii, si va dá silinti'a cá se se compuna catu de perfectu si biografi'a lui Marianu, carea apoi se se publice prein foile publice ori in altu modu. —

Si cu acestea ne curmámu sirurele cu cuventele este din anema sincera:

Lauda vóue amiciloru lui Ioane Marianu!

Lauda si multiumita comitetului Marianu!

Gloria si nemorire inaintea posteritatei, tie: Ioane Marianu!

Tie repausu si fericire eterna, carele pana in ultim'a respirare ai iubitu atatu de tare poporulu romanu, si ti ai datu tóta silinti'a alu luminá si desteptá!

Fia-ti tieren'a usióra si numele neuitatu!

Naseudu in 13 Octobre 1872.

Unu reveritoriu alu lui
Ioane Marianu.

Cuventarea deputatului Partheniu Cosm'a

rostita in camer'a Ungariei la 11 Octobre 1872.

(Urmare.)

Preste totu onorabil. camera! nationalitatile patriei nostre, cari nu concedu cá in patriotismu se le intréca nimene, cu parere de reu esperiéza, cumca acésta cestiune prea-ponderosa, nu se studiéza si manuesce cu acea conscientiositate si seriositate, ce privindu ponderositatea ei aru meritá, si de multe ori i-se atribue directiune si scopu cu totulu de alta natura, de catu celu adeveratu; ma acei-a nu o pricepu si neci ca voiescu a o pricepe, o declara de o causa a carei desbgare aru involve cele mai mari pericle pentru patria, candu d'in contr'a adeveratulu periculu pote urmá numai d'in amenarea deslegarii, si d'in nemultiumirea ce naturalmente produce deslegarea gresita a cestiunei.

Alci in camera inca forte adese ori, dera mai cu séma in diurlistica statu partitele, catu si singuratecii neintrerupta jocu capitalu politicu d'in cestiunea nationalá, cele mai sincere si mai nevinovate pretensiuni nationali tendentiosu séu fara tendintia se mistifica si se marchéza de antupatriotice, aspiratiunile cele mai sante purcese d'in sentiulu de conservare propria, si nutrite pentru scopuri culturali, forte adese se timbréza de atentatu in contr'a unitatii nationali si in contr'a intregitatii patriei si apoi firesce se pornesce resbelu formalu in contra nationalitatitoru.

Partitele formalminte se infrica un'a pre alt'a cu nationalitatile, si vai de acea partita, carei-a d'in convictiune politica s'aru alaturá nationalitatile, caci acea partita ipso facto devine suspiciosa, patriotismulu acelei-a cade sub intrebare.

Omeni recunoscuti de intielepti („se audimu!“ vivace) ma chiaru barbati de statu nu se sfiescu a motivá cu cestiunea de nationalitate si cu espiratiunile natiunali chiaru si imposibilitatea infiintiarii armatei separate, si sustienerea legei electorale transilvane, carea se sufera pana in diu'a de asta-di, spre rusinea seclului nostru si spre scandalisarea sentiului constitutionalu.

Si aci, me rogu de iertare, inse nu potu intrelasá a nu dá espressiune sentiului dorerosu, ce mi-a casunatu chiaru eri dialogulu escatu aci in camera intre prestimatulu conducatoriu alu stangei estreme d-lu Ernestu Simonyi si d. ministru-presiedinte asupr'a nationalitatiloru. Cum se lepeda fiacare de nationalitati! Neci unulu nu voiá se le primésca, fie care se apará de ele, respingundu de la sine veri-ce solidaritate cu nationalitatile. Si acést'a comedia s'a jocatu publice aci in camera.

Intr'astfeliu de impregiurari — me rogu de iertare — dér' de feliu n'are dreptu a se mira nimene, cum-ca acei deputati nationali, cari se pretiuescu pre sine, cari tocma asie sunt mandri de nationalitatea loru si cunoscu, si demnitatea loru de omu — cá veri-cari altii — preferu a se isolá si a remané bucurosu in clubu separatu, de-si pucini la numeru, ca-ci acolo celu pucinu sunt siguri cum-ca nimene nu-i considera de tradatori de patria neci de lingusitori.

Dupa astfeliu de tractare intr'adeveru se mira omulu, ca se mai afla deputati nationali caroru-a nu li este rusine a mai remané pre bancele de (oho! oho! in drépt'a) Da da! pentru-ca atatu inainte de dieta, catu si acum mai cu séma d'in acea parte au venitu imputarile.

Acestu-a, este on. camera, lucru dorerosu inse adeveratu si potu dice cum-ca astfeliu de procedura neci candu nu pote conduce spre bine, insi-si acei-cari fabrica frasele, insinuatiunile acestea — mai pucinu credu in veritatea loru, dorere inse, cum ca candu le respandescu nu cugetu cata stricatiune si dauna facu casei comune a patriei prin tendentiosele loru insinuatiunei nedrepte.

Dér' apoi legionulu notabilitatiloru merunte ce mina nedesecabila au descoperitu in cestiunea nationalitatiloru!

Fia-care notabilitate incepetoria d'in acést'a dieta se nesuesce a depune esamenulu de maturitate, si li succede de minune! pentru-ca in diu'a de asta-di acést'a este bucat'a cea mai profitabila. Este de ajunsu cá omulu se lapede dela sine nationalitatile cu indignatiune, si cu unu pathosu mare in nesce termini esaltati, pre vechi acum'a ce e dreptu, inse totu-si ascultati cu placere, se injure pre nationalitati, precum in diurnalistica, asie si in camera, cá numai de catu se fia aplaudatu, incuragiatu, si renumele de scrietoriu respective oratoru se silu considere de intemeiatu!

On. camera! Placa a-mi crede, cum-ca acésta procedura nu este buna, nu este neci justa, neci ocuitabila, neci convenabila, si de o-amu si urmatu pana acum'a, aru fi tempulu cá se o curmamu.

Aru fi tempulu acum'a cá asié se privimu, si asie se pricepemu lucrulu, precum elu intr'adeveru este!

Toti suntemu cetatiani unei tiere poliglote; apoi si camer'a acést'a se cuvina se fia oglind'a fidela a tierei.

Se nu ne consideramu deci de representantii numai ai unei nationalitati, ce a toturoru nationalitatiloru d'in patria, cari au concursu cu votulu loru la alegerea nostra si cari la olalta locuescu patri'a, si causele nostre comune nationale se le deslegamu cu sange rece, cu incredere reciproca si cu sinceritate astfeliu, cá faptele nostre legislatorice patri'a intréga se le primesca si remunereze cu multiamita, si cá se nu se mai pota afla omu cu minte sanetosa in patria, care se se considere de fiiu vitregu alu acelei-a, ca-ci patri'a numai atunci va fi deplinu fericita, candu toti fii ei voru fi fericiti.

Atat'a de asta data despre caus'a de nationalitate, si inca dora si atat'a a fostu pre multu.

Se mai vorbescu ce-va si despre referintiele Transilvaniei? Ore dupa cele spuse aci in camera, in sessiunea trecuta, cu ocasiunea desbaterei legii electorale, si dupa cunoscut'a dechiaratiune a prestimatului condeputata Col. Ghyczy — mi ar mai fi iertatu a presupune, cum-ca s'aru mai afla in camer'a acést'a, ma chiaru in patir'a intréga capu cugetatoriu, omu care se ingrigesce de sortea patriei sale si se nu scia, cum-ca in Transilvani'a este mare neindestulirea la majoritatea locuitoriloru tierei, si cum-ca acesta nemultiumire este deplinu justificata, celu pucinu prin impregiurarea, ca pentru acea tiera nefericita totu se sustiene inca una lege electorala, remasitia d'in tempulu feudalismului, una lege ce si-bate jocu de majoritatea locuitoriloru.

Ba! celu pucinu despre acésta camera nu miseste iertatu se presupunu acést'a, pentru-ca scia, cum-ca totu omulu este convinsu, si eu constatatu numai pre scurtu, ca acest'a este acum a dou'a dieta, la care romanii transilvaneni nu voiescu se participe si nu partecipa.

Eu in asta privintia nu potu fi de una parere cu d. condeputatu Gozmanu, care dice ca despre acést'a n'are scire.“

Acest'a, dupa mine, este unu conceptu gresitu. Omulu nu numai despre aceea are scire, despre ce a capetatu relatiune oficiosa, ci unu omu publicu trebue se aiba cunoscintia despre tote aceles, ce in tote dilele ni producu organele de publicitate. — Despre acést'a tier'a intréga, ba chiaru si tierele straine au scire, numai d. Gozmanu nu (sic!).

Dér' neci in alta privintia nu potu fi de accordu cu d-lu Gozmanu, d. e. candu dice ca: „aceea ca romanii d'in Transsilvani'a nu sunt aici, nu este nici unu reu, pentru-ca aici suntemu noi destui.“

Acést'a pote ca-i place dsale, si pote ca place si altoru-a, Unui-a, pentru-ca venindu romanii transilvaneni aici, negresitu aru trebui se li ceda loculu ocupatu, altui-a, pentru-cu dora se teme, ca atunci aru fi pre mare concurinti'a la impartirea remuneratiuniloru.

Eu inse, on. camera! pre care nu me conduce interesu egoisticu, ci interesulu patriei comune, sum d'in contra convinsu, cum-ca da! este reu forte mare acelu-a, candu majoritatea unei tiere nu este multiumita cu aceea, ce si pentru dins'a se numesce constitutiune, si cu osebire acelu reu este considerabilu atunci, candu elu cá si in casulu presinte este pre deplinu justificatu; si eu sum de parerea, ca se se esamineze caus'a, sorgintele reului si, descandu-se catu mai cu graba, se se vindece reulu, ca-ci cu catu va prinde radecine mai aduncи, cu atatu va fi mai cu greu de stirpitu.

Stimatulu guvernu inca are cunoscintia despre reulu acestu-a, si eu constatezu cu placere, cumca di diurale si d'in informatiuni private am scrie, ca aru fi si inceputu nescari pasi pentru incetarea reului: — ca-ci dnulu ministru presiedinte, in cetlotori'a sa intreprinsa inaintea alegeriloru dietali

prin Ardélu, s'a pusu in atingere cu cati-va barbati mai de influintia ai romaniloru si, precum am intielesu, li-ar' fi si datu ocasiune cá se si precisese si puna pre chartia dorintiele si, precum se vorbesce, aru fi acuma in posessiunea dniei sale unu quasi-memorandu, inse asie se vede, cum-ca dlui ministru-presiedinte atatu i-a venitu de bine passivitatea romaniloru transilvani, in catu numai chiaru d'in simpathia catra dinsii s'a pusu si densulu in passivitate facia cu romanii.

Onorab. Camera! Cestiunea Transsilvaniei este una parte speciale a cestiunei nationale, celu pucinu pentru noi Romanii, si d'in asta causa ne-amu sentitu detori a o substerne in camera in legatura cu acesa.

Dè Cerlulu, cá pasii nostri se aiba resultatu salutariu pentru patria! Dè, cá se pricepemu odata, cum-ca inimicii patriei nu sunt d'a se cercá in intrulu, ci afara de marginele ei, si cum-ca in contra aceloru-a, de cea mai sigura aliantia potemu considerá aliantí'a nostra interna, pacea interna si multiumirea publica. Dè cerlulu, cá se ajungemu si acesa, cá toti se fimu petrunsi de adeverulu, cumca de sunt in lume doue elemente, avisate unulu la altulu, ntunci acele sunt de siguru elementulu romanu si celu magiaru, pentru ca acestoru-a ins'a-si provedint, a atuncii' candu le-a asiedíatu langa olalta intre braciele de ferru a doue natiuni gigantice, li-a aretatu totu odata si calea, pre carea purcediendu, in contielegere fratiesca, dandu mana de ajutoriu reciprocamentu unulu altui-a, voru poté subsiste a deveni tari, d'in contr'a unulu contr'a altui-a, dirimandu unulu poterile celui-a-laltu, irresistibilu si negresitu ambele voru deveni victim'a molochului!

Recomendu emendamentulu nostru atentiunei on. camere si o rogu pentru acceptare.

Dela diet'a Ungariei.

In siedenti'a din 11 Oct., dupa une curente si alte fora mare interesu pentru noi, venindu ordinea dilei si primiuduse proiectulu de adresa alu comisiunii, incepú desbaterea speciale si se primira alincele dela 1—8.

La alinea 9, cum scimu D. Parteniu Cosma presentá amendamentulu publicatu, cá se se intercaleze dupa alinea 9, inca acele doue, despre resolvarea cestiunii de nationalitate si regularea referintieloru Transilvaniei. Dupa discursulu d. Cosma reportatoriulu comisiunii Fr. Pulszky observá ca emendamentulu nu incade in caprulu adressei, apoi se scóla:

D. Demetriu Bonciu si respinge incriminatiunile desu repetite, ca dora romanii aru speculá la ruin'a statului unguresc. Nationalitatile si in specie romanii sciu, cá salutea loru au de a si-o cautá numai in acestu statu, in intielegere si unire cu ungurii; inse afara de legaturele patriei romanii se tienu de una nationalitate, sunt fi unei natiuni, carea nu vre a-si vedé violate interessele sale cele mai vitali. In fine si d-sa recomenda emendamentulu spre primire. (Discursulu dlui Bonciu inca luvomu publicá intregu Red. F.)

Cu tote acestea inse majoritatea absoluta a camerei primesce alinea 9., ér' emendamentulu deputatiloru nationali romani, care a fostu spriginitu afara de cei subscrisi, numai de Mileticiu, Massimoviciu si Cséry, — lu respinge.

Alinecle 10—18 se primescu nemodificate. La alinea 19. croatulu Zivcoviciu face propunerea, cá in locu de „si spre implinirea unei dorintie vechie si legali a tiereloru ce se tienu de coróu'a ungaresca" se se puna „si spre implinirea unei dorintie vechie si legali a Croatiei, Slavoniei si a tiereloru etc." — Propunerea acest'a spriginita fiindu si de Deák, se primesce. Cele-lalte alinee inca se primescu fara modificatiuni si astfeliu adress'a se preda lui Lónyay spre a o presentá Maiest. Sale.

Urmeza la ordenea dilei projectulu de resolutiune alu lui Nicoliciu, relativu la ajutorarea poporatiunii d'in tienuturile de mai multe ori inundate.

Ministrulu de financie, Kerkapoly, nu pote acceptá propunerea lui Nicoliciu. Asemene mesure, cari colidu cu legea nu se potu introduce prin unu conclusu alu camerei. ci éra-si prin lege; dreptu acesa d-sa formuleza urmatori'a propunere: Camer'a tea actu despre reportulu ministrului de financie, relativu la incassarea contributiunii in tienuturile inundate si totu-odata lu insarcineza, a dá — sub conditiuni corespundietorie — unu imprumutu comitateloru Timisiu si Torontalu, la casu candu acestea aru voli se faca unu imprumutu spre a ajutorá pre locuitorii deveniti prin inundatiuni la sapa de lemnu.

Nicoliciu si-retrage propunerea sa si astfeliu se primesce a ministrului de financie. Siedinti'a se redica la 2 ore.

Teaca in 19/10 1872.

Inca in decursulu lunei lui Aprile 1872 am prenumeratu prin Post'a din Teaca pre „Propaganda" tramiteendu banii conformu anuntiului la redactiunea Del' Tempo in Venetia. —

Dupa ce inse „Propaganda" nu mi s'a tramisu, — am reclamatu, pe cea am capetatu respunsu, ca sum'a tramisa de mine intru adeveru s'a primitu, — ci eu cu tóte estea pana acuma nu primescu Propaganda; din care causa debe se presupunu, ca Propagand'a numai decatu dupa inviarea ei a apusu, — din care causa reclamu, cá in casu, déca intru adeveru „Propaganda" existe, se mi se tramita, — la din contra cu durere debe se me esprimu, ca-mi pare reu pentru apunerea ei, — cu tóte estea pentru bani nu facu pretensiune, — ci asiu dori, cá „Prapoganda, se reinvia, — ca-ce principiale ei suntu universale, si necesse pentru fiesce care Latinu. —

Totu cu acésta ocasiune rogu bonitatea Onoratei Redactiuni se bine voliésca am concede, cá se me potu adresá catre cutare Domnu din Blasiu, care a avutu bonitate a se adresá catre mene prin una epistola scrisa cu litere cirile séu ciocoiesci, — si din care eu, din causa, ca nu cunoscu acea literatura, nici macaru unu cuventu nu am potutu decifrá, — si neci ca asiu sci, ca mi se tramise din Blasiu, — decumva stamp'a postale nu mi aru documentá acésta. — Deci eu provocu pe acelu Domnu, care a avutu bonitate a se adresá catra mine prin acea epistola, proclamatiune, séu resunetu, cá se bine voliésca ami scrie cu litere latine séu romane cuprinsulu acelei epistole, — ca-ce la din contra eu nu sciu ce e cuprinsulu aceleasi scrisori, — facundu totu una data cunoscutu, ca déca in 14 dile nu-mi va face cunoscutu cuprinsulu acelei scrisori, impreuna cu numele Dsale, — atunci eu voi asterne acea scrisóre asia precum am capetatu multu Venerabilului consistoriu in Blasiu. —

Pe aci s'au finitu tóte culesurile. — Resultatulu e urmatoriulu: — Grau bunu, inse fórte pucinu. Unii de abia sian capetatu sementi'a. — De actu graulu classa prima metret'a de 20 cupe, se vinde cu 3 fl. 60 cr. v. a. — — pucina ce este se vinde cu 2 fl. 80 cr. v. a. — Cucurudiulu multu, bunu, frumosu, si s'a coptu bine, — metret'a se vinde cu 1 fl. 40—60 cr. v. a. — Mustulu pucinu, inse fórte bunu, — dulce pana la ingretiosiare, mai dulce cá celu din 1862. — Cu tóte este ei lipsesce electricitatea, — arata numai 15 grade, — qualitatea lui nu e apta spre tienere indelungata, ca-ce nu l'a batutu brum'a, — din care causa ei devine ingretiosiarea. De altumintrelea se vinde védr'a de 8 cupe cu 2 fl. 50 cr. v. a. — Semenaturile de tómna din caus'a secetii suntu fórte pucine, si rare. — Tempulu cá pretotindenea e fórte frumosu. — Imputiinandunise lucrulu campului vomu arangiá unu parastasu in beseric'a din comun'a Pinticu dupa spiritulu nemuritoriului Avram Iancu!

Gregoriu Vitézu.

Cronica esterna.

ROMANI'A. Una armata concentrata din tóta Romani'a in taber'a dela Sabaru tienú manevre cá una imagine de resbelu; in 27 tienú marea manevra si in 3 Oct. era concentrati la Tergulu-Vestei fóst'a capitale vechia a Romaniei, unde executá manevra ultima in chipulu urmatoriu descrisu in Monitoriu:

Manevr'a dela 4 Octobre executata de trupele concentrate sub orasiulu Tergu-Vestei.

Mercuri, la 4 Oct., a avutu locu a trei'a mare manevra executata de corpulu de armata concentratu; acésta manevra a avutu locu sub orasiulu Tergu-Vestei, in care trupele sosisera in diu'a de 2 Oct.

Corpulu intregu fusese cantonatu in modulu urmatoriu:

Cele doue divisii de infanteria chiar'u in orasiu. Reserv'a de artileria se cantonase la Viforata-Anisósa; éra reserv'a de cavaleria in Resvodu-de-Susu. Ariergard'a remasese in satulu Ulmi, la 3 k. de orasiu.

Populatiunea atatu a orasiului catu si cea de prin sate a primitu armat'a cu cea mai mare cordialitate; toti oficiarii si soldatii au fostu quartiruiti; ei voru pastra multu timpu suvenirulu bunei ospitalitati ce au gasitu in acestu orasiu.

Pentru manevr'a executata se suposa, ca inamiculu stringundu de aprópe ariergard'a nóstra se afla in sér'a de 3 Octobre cu vedetele séle in presinti'a vedeteloru arier-gardei nóstre, care facundu din nou facia spre densulu redevenise avant-garda armatei retrasa in Tergu-Vestei.

Inamiculu parandu a se dispune a relua ofensiva in diu'a de 4, se ordonà in nóptea de 3 urmatórele dispositii:

Avant-garda care se afla la Ulmi primesce ordinu a se retrage fara lupta indata ce inamiculu se va dispune a o ataca, ea trebue se -si acopere retragerea cu cavaleri'a sa sustienuta de bateria calarétia. Cele doue dividii de infanteria ian una positiune defensiva inapoi'a riului Ialomitia; ele formeza doue tari colóne gat'a a fi aruncate pe puntele amenintiate ale orasiului. Reserv'a de artileria in positiune pe crést'a délurilorn, care domina valea, primesce ordinu a bate terenulu inaintea orasiului spre Ulmi si a bombarda satulu Sérbi lipitu de orasiu, in casu ca inamiculu se vrea se se instaleze intr'insulu. Reserv'a de cavaleria inapoia Ialomitiei se afla gat'a in man'a comandantului superioru.

(Mai incolo lasamu ortografi'a Monitorului R.)

La orele 9, avant-garda atacata incepe retragerea sa, ea sosesce sub oras la orele 10 si aci se pune la adapost inapoia unor santari ridicate rapede pentru tiraliorii sei cari 'i acopere frontul. Artileria sa la flancuri o sustine pe cand artileria din dél incepe a deschide focul inainte spre a face grea inaintarea inamiculni. Inamicul pare a voi sa parvina in oras prin partea sudest, dera fiind silit pentru acésta a face un miscare cu aripa stanga a sa inainte, este silit a se intari mai antaiu la aripa drépta, de acea el arunca antaiele séle colóne asupra partii orasului (sat) numita Serbi. Acésta parte este imediat bombardata de artileria de la monastirea Délului, pe cand divisia Racovitia, trecend Ialomitia, gonesce pe inamic inaintea sa. Acésta miscare se executa sub ochii Mariei Séle, care dirigéza in persóna operatiunea. Artileria divisionara pe malul stang al Ialomitei complectéza efectul artileriei din deal si colónele acoperite de tiraliori traverséza Ialomita si sa dirigéza rapede spre bariera Ulmi, unde avant-garda resista inca. Divisia Cernat traverséza orasul perpendicular Ialomitii si sosind in partea Sud-Est unde se afla fortificari vechi, brigada Opran se retranséza inapoia lor pe cand brigada Dimitrescu, esind din oras, executa ua miscare ocolitóre cu aripa drepta inainte resemata pe tóta artileria divisionara, spre a rabate pe inamic spre Ulmi. Majorul generale, se afla in acésta parte a campului de manevre.

La aripa stanga, divisia Racovita a sosit la extremitatea orasului (Serbi), in momentul cand avant-garda fusese silita a se retrage asupra orasului abandonand santurile ridicate; aci avusese loc ua sarge a reservei de cavalerie adusa in graba si asverlita inaintea frontului avant-guardei spre a impedica pe inamic de a profita de avantagiul ce dobindise Divisia Cernat, la aripa drépta a mers mereu inainte luptand continuu; brigada Opran a abandonat fortificarile cand inamicul amenintat tare pe aripa incepuse a slabi; ea impreunandu-se cu brigada Dumitrescu desfasura bataliónele séle si linia acestei divisii sosesce la inaltimea locului avant-guardei, aripa stenga inamica fiind aruncata inapoi. In acest moment avant-garda reia ofensiva si resemat la drépta pe divisia Cernat si la stenga pe divisia Racovita, care se desfasura, asemenea formeza ua linie de 22 batalióne. Acésta linia inaintéza in buna ordine dand focuri pe bataliône, sustinuta de tóta artileria tutulor divisiilor Artileria din deal a incetat focul.

Miscarea se termina printr'un atac cu baioneta care determina sdrobirea inamiculni.

Divisia de cavalerie face apoi un atac risipit pe tóta linia."

Dupa executarea manevreloru militari indrepta Domnitoriulu catra armata urmatoriulu:

Ordin de di.

Oficiari-, sub-oficiari, caporali si soldati.

Pentru antaia ora in Romania ua armata concentrata din tóte unghiurile terei a executat manevre pe un terituriu de ua intendere de peste 120 kilometri.

Legea din 27 Martiu a si produs din fructele séle; tote comunele au fost representate la aceste operatiuni, adeverata imagina a resbelului.

Cinci-spre-dece dile de marsuri si manevre executate cu soliditate si cu acea anima care aréta aptitudinea vóstra la arme, dovedesce ca téra póte compta ve voi.

Voi cei din armata de linia ve veti intróce in garnisónele vóstre si nu uitati ca sunteti scóla cea mare militara a patriei.

Ve multumesc, ascept si cer mult de la voi.

Dorabanti si calarasi, intorcendu-ve in comunele vóstre, spuneti parintilor si fratilor vostri ca Domnitorul este multumit de voi si ca taria terei consta in organisarea vóstra.

Déca armata permanenta este menita, mai cu séma, a forma cadrele, voi sunteti aceia ce dati masele.

Oficiari, sub-oficiari, caporali si soldati:

Iubiti disciplina, faceti d'intrensa ua religiune, indepliniti cu sfintenia datorille vóstre si téra recunoscetória ve va bine-cuventa.

Dat in Targu-Vestei, la 4 Octombre 1872.

Carol."

Astfeliu fiii lui Marte in elementulu proparintescu! —

Romani'a, Serbi'a, Muntenegru, Dalmati'a si nationalii croati, precum si toti crestinii din Turci'a suntu desteptati de pornirile turce catra Muntenegru cu vre 80 mii fetiori, si se póte, ca caus'a orientale a ajunsu in ajunulu crisei, la care afara de Austro-ungaria si Bismark vre se faca pre nasiulu. — Destulu ca Muntenegru tramise la solulu rusu din Berlinu unu protestu in contra isgonirii din Scutari a agentului seu prin turci, si cere cá selu comunice cu regimulu Germaniei, care cu Rusi'a -si au planele loru in orientu. — Turculu se afla in incordare si cu Serbi'a, ca-ce Portii nu placú, ca Milanu princ. Serbii vorbi in cuventarea de tronu cá unu severanu catra scupcina, si apoi turcii reclama extradarea fugariloru crestini din Bosnia, cari dupa conventiune, fiindu pe pamentulu serbescu liberi, serbii nu voru ai extradá. — Mithat pasia inse, fanaticulu turcu, care nu vrea a cresta nece unu poporu ce-si redicá capulu in Osmania, fù depusu si crisea sta inganata prin influintí'a rusa. —

In Belgradulu Serbiei esi la lumina unu diurnalu nou „Ujndienie", cu misiunea de a intruni toti slavii sudici; si diurn. ruse din Petruburg saluta cu simpathie acésta pornire. — Óre cifrele cele mari in bugete pentru armata nu contéza la nadusirea popóreloru in orientu, candu ar' da a se emancipa cá mature, fora amestecelu din afara, de sub jugulu semilunei, care nu se mai pote suferi. —

In Italia regele s'a vatamatu fórte pentru darea afara a principelui Napoleon cu fii'a sa si Thiers abia va poté compune acestu incidentu de afruntu pentru regele Italiei, si inca in momentele crisei orientale! —

Una reuniune filantropica natiunele

ne striga cu tonu stentoricu se o scótemu din mórte in viétia, ca si ea ne va scóte.

In urm'a provocarii de multu facute in Gazeta, ne aflamu in stare a da una pornire de a se formá idea de una reuniune filantropica nationale; dér' publicamu mai antaiu:

„LIST'A

Binevoitoriloru DD. contribuitori la edificarea unei scóle-centrale romanesci in Sepsi St. Georgiu (Secuime), unde Romanii din intregulu districtu „Trei-scaune" suntu in periculu a-si perde limb'a si nationalitatea din caus'a lipsei de scóla romana! —

Din Craiov'a:

1. Dna Constantia Argentoianu nasc. Otetelesianu proprietaria 40 lei. 2. Ilie Tuliu Chetianu advocatu 10 lei. 3. Pavelu Lazaru Ingineriu 10 lei. 4. Ioanu Bambacila Profesore 10 lei. 5. Isidoru Selagianu Profesore 10 lei. 6. Ioanu Fauru Profes. 10 lei. 7. Simeonu Michalescu Profesore 5 lei. 8. Horea C, Olteanu, Copilu 5 lei. 9. Ioanu Teodorianu Tipografu 11 lei 75 bani. 10. Dionisiu Marcescu Functiunariu 8 lei 25 bani. Din Orda: 11. Nicolau Sandru Proprietariu 11 lei 75 bani. Din Reginu: 12. Ioane Popu Maioru, Propriet. 10 lei. Sum'a 141 lei 75 bani. Séu $6^1/_2$ siese si diumetate napoleondori si unu galbenu austriacu.

Suntu rogate tóte redactiunile a publica numele binevoitoriloru subscriitori.

Craiova 4/16 Sept. 1872.

Olteanu.,

Acesti bani se afla in natura la subscrisulu, pana candu se voru poté securu incorpora la fondulu cu scopulu respectivu, de se afla sub securu ingrigire; ér' altufeliu va constitui genesea unui fondu filantropicu pentru scopulu infiintiarii acelei scóle, pentru care se cere neaperatu a se intruni unu comitetu filantropicu, care va lua asupra-si apostolico-nationalea misiune de a formá una reuniune filantropica romana, care se midiulocésca infiintiarea acelei scóle si dupa acesa se-si continue activitatea cá se ajute si se indemne prin ajutória date la infiintiarea de scóle romane si in alte locuri expuse desnationalisarii si lipsite de scóla romana!

Dumnedieu se inspire animele romane la acestu scopu filantropicu cu cea mai mare caldura si consimtire; ca-ce nemicu mai filantropicu, decatu a indemna cu ajutória, si a porta grigia de desvoltarea romanului celui parasitu si expusu capricieloru impilatórie si planuriloru de ai rapi limb'a. Natiunile cu sufletu in ése au reuniuni si propagandistice ramurite prin tóte partile, cari lucra pentru asimilarea altoru popóra mai adormite cu planuri faurite pe seculi inainte, pre candu suntu sirete deajunsu, a lati cosmopolitismulu si indiferentismulu intre popórele, ce intentionéza a le asimila odata, cá se le afle destramate pentru timpulu precalculatu, si usioru de ale desnationalisa si incalca. — Romane!!! —

Amu vediutu concentulu si echoulu asemenei reuniuni, candu se serbase memori'a secularia a lui Schiller, amu vediutu si in miniatura cu serbarea memoriei marelui maghiaru Kazintzi, amu cetitu, ca atatu in Ungari'a, catu si in Romani'a se afla reuniuni ramurite pentru propagarea ger. si maghiarismului si unulu facare maghiaru inteligentu e totuodata si propagandistu pentru latirea simpathiei catra limb'a si nationalitatea loru, ma si studiosii prin scólele loru sacrifica si agonisescu cu bani neofiti dintre pauperii de alta limba, cá propagandu ur'a si despretiulu limbei si a datineloru loru natiunale, se se consacre a mari si glorifica totu numai ce e maghiaru. — Facia cu o propaganda cá acésta ajutata chiaru si din teusaurulu statului, din care se facu scoli de totu feliulu totu numai cu limba maghiara, natiunea romana cá atare din Ungari'a a devenitu cu totulu orfana, privindu la total'a ei ignorare nu numai politica nationale, ci si in punctulu culturei nationale: pre dreptu dér' solicitamu intrunirea tuturoru romaniloru din lume la una societate filantropica pura nationale, care se imbrace apostolatulu de a provedé generatiunile romane ce succrescu, successive, cu scoli si cultura nationale si mai inainte de tóte in acele parti, unde su mai expusi la desnationalisare séu brutatului impetu de a-si parasi natia si relegea mantuitória vietii ei. Asteptamu unu echou, unu resunetu la acestu simtiu piu filantropicu, pana atunci se concurgemu cu totii la infiintiarea scólei din Secuime! —

Redactorulu.

Varietati.

— Rss. d. Michaile Pavelu vicariulu Marmatiei e denumitu episcopu alu Gherlei. Dreptulu alegerii e: non ens! —

— Princess'a Dora d' Istria (Ghica) dam'a cea mai admirata in secliulu presentu dupa sublimele ei calitati spirituali, fù denumita de reuniunea dameloru eline din Atina pentru cresterea sexului frumosu de presidenta de onóre. — Damele romane cu reuniunile loru facuin Romani'a pasi imbucuratori in crescere. In Austro-ungaria inse, Reuniunea fem. rom. se pare, ce e pre pasiva, tocma atunci, candu impregiurarile crescerii sexului femeninu in Ungari'a pretendu cele mai fine, mai incordate impulpari, spre a pune la cale cu poteri unite si incordate, cá din lips'a institutelorn de crescere nationale pentru partea femeiésca se nu mai remana expuse a -si renega suvenirile nationali prin institute de limba si aspiratiuni straine, ci se -si intemeeze unu institutu de crescere mai inaltu nationale, pentru care se nu lase necercatu nemic'a, batendu ele si la usile regimului si pana la tronu, pentrucá se fia, ajutate la drépta acésta aspiratiune, ca-ce si damele nóstre romane contribue la tesaurulu statului cu barbatii, cá si cele maghiare, carora statulu le fundéza institute de crescere nationali, cu tóte, ca romanii pórta sarcinele cele mai mari in Transilvani'a. —

— (Reunire.) In 9 Sept. reuniunea de lectura a junimei romane din Blasiu reincepù siedentiele, ocupandu loculu de presiedente d. prof. I. M. Moldovanu si constituinduse. Societatea eda si o fóia intre sene cu titlu: „Filomela." Ne bucuramu de nisuintiele la cultura a junimei studióse, ca-ce in ea ne e sperantí'a, ca bine pregatita va sci continua lupt'a pentru prosperitatea culturei nationale si scóterea valórei ei pe scen'a politica, unde adi se afla in posceniu ignorata. Macte animo!

— In 19 Oct. sa constituitu universitatea din Clusiu sub comisariatulu Cont. Miko, depunendu profesorii juramentu, apoi-si alesera decani: la facult. juridica Dr. Gustavu Groiss, prodecanu Dr. Franc. Corbuly, la Medicina decanu Franc. Czifra, prodecanu Dr. Ant. Genersics, la filosofia Alex. Imre prod. Lud. Martinu, Samuel Brassai prorectoru si Aron Berde rectoru. Neci ca crésta maghiarii interessele culturii romanesci, tienete simpathia si amicitia! —

O casa mare

cu venitu, 2400 fl. v. a. pe anu, in Centrulu orasiului Piatia teatrului Nr. 315—401, cladiri bune, este a se vinde dein mana libera cu conditiunile arendatitie, séu liberata de ele.

Cumparatorii se voru adressa la proprietariulu casei **Vasilie D. Caracasiu,** cá vendietoriu liberu. 1—1

Cursurile

la bursa in 25 Oct. 1872 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 12	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 „ $62^1/_2$	„ „
Augsburg	—	—	107 „ 10	„ „
Londonu	—	—	107 „ 70	„ „
Imprumutulu nationalu			64 „ 80	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%			69 „ 75	„ „
Obligatiunile rurale ungare			79 „ —	„ „
„ „ temesiane			78 „ 50	„ „
„ „ transilvane			77 „ —	„ „
„ „ croato-slav.			— „ —	„ „
Actiunile bancei	—	—	938 „ —	„ „
„ creditului	—	—	329 „ 60	„ „

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.